

Sygn. akt I PK 66/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 czerwca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Hajn (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z powództwa J. J.
przeciwko Uniwersytetowi Medycznemu w [...]
o przywrócenie do pracy i wynagrodzenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 czerwca 2016 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w [...]
z dnia 24 października 2013 r.,

**uchyła zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu - Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...]
do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód J. J. w pozwie skierowanym przeciwko Uniwersytetowi Medycznemu w [...] domagał się przywrócenia do pracy oraz zasądzenia wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy w wysokości 1.300 zł miesięcznie. Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa.

Sąd Rejonowy w [...] wyrokiem z 15 grudnia 2009 r. oddalił powództwo. Na skutek apelacji powoda Sąd Okręgowy w [...] wyrokiem z 16 września 2010 r. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że przywrócił powoda do pracy w pozwanym Uniwersytecie Medycznym na poprzednich warunkach pracy i płacy, a także zasądził od pozwanego na rzecz powoda 3.900 zł tytułem wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy, oraz zasądził od pozwanego zwrot kosztów procesu. Pozwany zaskarżył w całości powyższy wyrok skargą kasacyjną. Wyrokiem z 3 sierpnia 2011 r., w sprawie I PK 30/11 Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w [...] do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego. Sąd Najwyższy uznał za uzasadniony zarzut skargi kasacyjnej nierozważenia przez Sąd Okręgowy zasadności roszczenia o przywrócenie do pracy w świetle zasad współżycia społecznego (art. 8 k.p.) w ustalonych okolicznościach sprawy, z których wynika, że powód nie świadczy na rzecz pozwanego pracy od 18 grudnia 2000 r., to jest od blisko 10 lat, licząc do daty zaskarżonego wyroku, od 1 stycznia 1999 r. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą w miejscu swego zamieszkania, oddalonym znacznie od siedziby pracodawcy. Sąd Najwyższy wskazał również, że niezbędne było ewentualne rozważenie i dokonanie oceny, czy roszczenie to jest uzasadnione w rozumieniu art. 477¹ k.p.c., a także czy uwzględnienie tego roszczenia jest celowe w rozumieniu art. 45 § 2 w związku z art. 56 § 2 k.p. Sąd Najwyższy powołał się przy tym na poglądy judykatury, w których przyjmuje się, że sąd rozpoznający roszczenie o przywrócenie do pracy może uwzględnić roszczenie alternatywne o odszkodowanie nie tylko wtedy, gdy stwierdzi niecelowość przywrócenia (art. 45 k.p. w związku z art. 56 § 2 k.p.), ale także wówczas, gdy stwierdzi niezasadność wybranego roszczenia, co oznacza jego sprzeczność z zasadami współżycia społecznego. Na podstawie art. 8 k.p. w szczególnie uzasadnionych wypadkach dopuszczalne jest również oddalenie powództwa w całości. Nadto ocena, że

przywrócenie do pracy jest niemożliwe lub niecelowe (art. 45 § 2 k.p.) winna być dokonana według stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy. W uzasadnieniu wyroku zwrócono uwagę, że świadczenie pracy jest najbardziej podstawowym obowiązkiem wynikającym ze stosunku pracy (art. 22 § 1 k.p.), a nieświadczenie pracy przez długi okres czasu sprawia, że więź obligacyjna pomiędzy stronami istnieje tylko w szczątkowym kształcie, sprowadzającym się do wypłaty różnych świadczeń przez pracodawcę w uwzględnianiu kolejnych wniosków pracownika. W tej sytuacji żądanie przywrócenia do pracy może być zasadnie zakwestionowane w świetle zasad współżycia społecznego. W ocenie Sądu Najwyższego podstawowe znaczenie w niniejszej sprawie dla rozstrzygnięcia o zgłoszonym żądaniu ma więc ustalenie, czy powód ma rzeczywiście wolę świadczenia pracy na rzecz pozwanego, na co wskazano w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2010 r. (I PK 10/10, LEX nr 602199) i z dnia 12 stycznia 2011 r. (II PK 89/10, LEX nr 737386).

Wyrokiem z 28 lutego 2012 r. Sąd Okręgowy w [...], po ponownym rozpoznaniu sprawy, uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w [...] pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Okręgowy wskazał na fakt przesądzenia zasadności odwołania powoda od rozwiązania umowy o pracę, opartego na zarzucie naruszenia art. 53 k.p. Do rozwiązanego z powodem w trybie art. 53 § 1 pkt 1 k.p. stosunku pracy miał zastosowanie art. 53 § 3 k.p., gdyż powód z dniem 25 stycznia 2007 r. przerwał korzystanie z uprzednio przyznanego świadczenia rehabilitacyjnego i zgłosił gotowość do pracy przedkładając zaświadczenie lekarza z zakresu medycyny pracy zdolności do pracy, które nie zostało zweryfikowane przez pozwanego i spowodowało przerwę w korzystaniu przez powoda ze świadczenia rehabilitacyjnego. Sąd Okręgowy wskazał, że w okolicznościach sprawy niezbędną jest rozważenie, czy roszczenie o przywrócenie do pracy jest uzasadnione w rozumieniu art. 477¹ k.p.c. oraz czy jest ono celowe w świetle art. 45 § 2 w związku z art. 56 § 2 k.p. Dlatego Sąd Rejonowy winien dokonać aktualnych ustaleń w zakresie powyższych okoliczności rzutujących na ocenę możliwości uwzględnienia roszczenia powoda o przywrócenie do pracy oraz ustosunkować się do kwestii, czy

przerwanie przez powoda nieobecności w pracy wiązało się z rzeczywistą wolą jej podjęcia, czy też chodziło o stworzenie pozoru zdolności do jej wykonywania w celu uniemożliwienia rozwiązania z nim umowy o pracę bez wypowiedzenia, co nie może być uznane za wykonywanie prawa i korzystać z ochrony. Nadto, przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy powinien mieć na względzie, że organ rozstrzygający spór, odmawiając udzielenia ochrony prawnej wskutek nadużycia prawa, powinien ustalić fakty wykazujące nadużycie prawa i wskazać dowody uzasadniające uznanie tych faktów za udowodnione z podaniem przyczyn, ze względu na które przeciwnym dowodom odmówił wiarygodności lub mocy dowodowej. Sąd drugiej instancji zaakcentował, że nie ma domniemania nadużycia prawa, a ciężar dowodu w tym zakresie spoczywa na osobie, która z udowodnionych okoliczności faktycznych wywodzi swe żądanie odmowy udzielenia stronie przeciwnej ochrony prawnej.

Sąd Rejonowy w [...] wyrokiem z 5 grudnia 2012 r., przywrócił powoda do pracy w pozwanym Uniwersytecie Medycznym w [...] na dotychczasowych warunkach pracy i płacy oraz zasądził od pozwanego na rzecz powoda 5.889 zł tytułem wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy pod warunkiem zgłoszenia gotowości do pracy w terminie do 7 dni od daty uprawomocnienia się wyroku.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Rejonowy ustalił, że powód był zatrudniony w Akademii Medycznej w [...] od 1 grudnia 1988 r. do 10 kwietnia 2007 r. W okresie zatrudnienia powód wykonywał pracę asystenta - stażysty od 1 grudnia 1988 r. do 30 listopada 1989 r., asystenta od 1 grudnia 1989 r. do 30 września 1998 r. oraz specjalisty od 1 października 1998 r. do 10 kwietnia 2007 r. Od 18 grudnia 2000 r. do 10 kwietnia 2007 r., z kilkudniowymi przerwami, powód był z powodu korzystania z urlopu wychowawczego oraz zwolnień opiekuńczych, chorobowych i rehabilitacyjnego nieobecny w pracy. Decyzją z 8 grudnia 2006 r. ZUS wydał decyzję przyznającą powodowi prawo do świadczenia rehabilitacyjnego na okres od 28 października 2006 r. do 25 kwietnia 2007 r. (6 miesięcy). 24 stycznia 2007 r. powód nadał przesyłkę do ZUS Oddział w W., zawierającą oświadczenie o „przerwaniu z dniem 25 stycznia 2007 r. świadczenia rehabilitacyjnego”. Tego samego dnia nadał też przesyłkę do pozwanego zawierającą informację, że 25 stycznia 2007 r. podejmie pracę, zgłasza gotowość

do pracy do 25 stycznia 2007 r. w związku z „przerwaniem świadczenia rehabilitacyjnego” i uzyskaniem zdolności do pracy. 26 stycznia 2007 r. powód nadał przesyłki do ZUS Oddział w W. i pozwanego zawierające zaświadczenie lekarskie z 25 stycznia 2007 r., wystawione przez lekarza medycyny pracy M. L. prowadzącego prywatny gabinet lekarski w W., stwierdzające, że od 25 stycznia 2007 r. jest zdolny do wykonywania pracy na stanowisku specjalisty w Katedrze [...] pozwanego wobec braku przeciwwskazań zdrowotnych. Jednakże 25 stycznia 2007 r. powód nadał kolejne pismo do pozwanego informujące o chorobie małżonki i niemożności sprawowania opieki nad dzieckiem z wnioskiem o udzielenie zasiłku opiekuńczego celem sprawowania opieki nad dzieckiem od 25 stycznia do 23 lutego 2007 r. Wniosek ten został uwzględniony i pozwany „udzielił mu zasiłku opiekuńczego” celem sprawowania opieki nad zdrowym dzieckiem w żądanym okresie. W piśmie doręczonym 10 kwietnia 2007 r. pozwany rozwiązał z powodem umowę o pracę bez wypowiedzenia na podstawie art. 53 § 1 pkt 1 lit. b k.p., z powodu jego niezdolności do pracy wskutek choroby trwającej dłużej niż łączny okres pobierania z tego tytułu wynagrodzenia i zasiłku oraz świadczenia rehabilitacyjnego przez pierwsze trzy miesiące. Sąd Rejonowy ustalił również, że powód prowadzi działalność gospodarczą od 10 września 1990 r.

Na podstawie zebranego w sprawie ponownie materiału dowodowego Sąd Rejonowy żądanie powoda uznał za częściowo zasadne. Sąd wskazał, że zgodnie z wiążącymi go wskazaniem Sądu Okręgowego w [...] z wyroku z 28 lutego 2012 r., nie budzi wątpliwości naruszenie przez pozwanego art. 53 k.p. przez rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia po stawieniu się przez powoda do pracy w związku z ustaniem przyczyny nieobecności. Bezsprzecznie również powód przerwał 25 stycznia 2007 r. korzystanie z uprzednio przyznanego świadczenia rehabilitacyjnego i zgłosił gotowość do pracy motywując powyższe udokumentowanym stanowiskiem lekarza z zakresu medycyny pracy o zdolności do pracy. Stąd też dysonans między uprzednim uznaniem pracownika w trybie czynności konkludentnych za zdolnego do pracy, a następczym rozwiązaniem stosunku pracy w oparciu o art. 53 § 1 pkt 1 k.p. dawał podstawy do uwzględnienia co do zasady odwołania powoda od wspomnianego rozwiązania w trybie art. 56 k.p. Z uwagi na wskazane wyżej orzeczenie Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy nie

znalazł podstaw, aby zakwestionować zasadność i celowość przedmiotowego roszczenia, zatem uznał roszczenie powoda o przywrócenie do pracy za uzasadnione. Pozwany nie wykazał okoliczności, które czyniłyby roszczenie powoda o przywrócenie do pracy nieuzasadnionym (art. 477¹ k.p.c.) lub niecelowym (art. 45 § 2 k.p. w związku z art. 56 § 2 k.p.). Sąd Najwyższy, a także Sąd Okręgowy wskazał, że istotne dla sprawy jest rozstrzygnięcie, czy powód rzeczywiście miał wolę świadczenia pracy, czy też chodziło o stworzenie pozoru zdolności do jej wykonywania w celu uniemożliwienia rozwiązania z powodem umowy o pracę bez wypowiedzenia, gdyż takie postępowanie nie może być uznane za wykonywanie prawa i korzystanie z ochrony. Jak wynika z dotychczasowych ustaleń, 23 września 2010 r. (tj. po wyroku Sądu Okręgowego z dnia 16 września 2010 r. przywracającym go do pracy) powód stawiał się do pracy u pozwanego zgłaszając gotowość do jej świadczenia. Pozwany skierował powoda na badania lekarskie celem ustalenia zdolności do pracy i powód w tym samym dniu, tj. 23 września 2010 r. uzyskał zaświadczenie lekarskie o zdolności do wykonywania pracy na stanowisku specjalisty. Zaświadczenie zostało wydane na podstawie skierowania wystawionego przez pozwanego. 24 września 2010 r. powód stawiał się do pracy ponownie deklarując gotowość do jej świadczenia na rzecz pozwanego. Wówczas otrzymał pismo datowane na 23 września 2010 r. o wypowiedzeniu mu umowy o pracę, w którym wskazano, że wypowiedzenie następuje w związku z niemożliwością świadczenia przez powoda pracy w Katedrze [...], braku doświadczenia i kwalifikacji uniemożliwiających realizację przez powoda powierzonych mu zadań, co wynika z faktu długotrwałego (prawie 10 letniego okresu) nieświadczenia przez powoda pracy w jednostce, braku możliwości współpracy z powodem przez pracowników Katedry ze względów społecznych związanych z kreowanymi przez powoda konfliktami z pracownikami jednostki, uniemożliwiającymi prawidłową pracę zespołu, wysoką absencją, powodującą paraliż jednostki, a co przekładało się bezpośrednio na problemy z realizacją procesu dydaktycznego, celowym nadużywaniem przez powoda przysługujących powodowi uprawnień, polegającym między innymi na składaniu pracodawcy oświadczeń o gotowości do podjęcia pracy po okresach długotrwałych absencji, a następnie korzystaniu ze zwolnień lekarskich, co powodowało faktycznie

nieświadczenie pracy i jednocześnie uniemożliwiało złożenie oświadczenia o wypowiedzeniu przez pracodawcę umowy o pracę. Powód w ustawowym terminie złożył odwołanie od opisanego wypowiedzenia do Sądu Rejonowego w [...], domagając się orzeczenia o bezskuteczności wypowiedzenia umowy o pracę przez pozwanego pracodawcę, a w razie wydania orzeczenia po rozwiązaniu umowy - przywrócenia do pracy na poprzednich warunkach pracy i płacy i zasądzenia od pozwanego wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy od rozwiązania umowy o pracę do przywrócenia do pracy w kwocie 2.594,90 zł miesięcznie. Postępowanie to zostało zawieszone na zasadzie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. Sąd Rejonowy przyjął, że w świetle tych okoliczności powód ma rzeczywistą wolę świadczenia pracy na rzecz pozwanego. Ponadto Sąd ustalił, że skoro 25 stycznia 2007 r. powód odzyskał zdolność do pracy, to uwzględniając niezwłoczne zgłoszenia się przez niego do pracy i deklarowanie gotowości do świadczenia pracy po wyroku Sądu Okręgowego w [...] z dnia 16 września 2010 r., nie ma podstaw do stawiania mu zarzutu, że przerwanie korzystania ze świadczenia rehabilitacyjnego narusza zasady współżycia społecznego lub stanowi nadużycie prawa. W odniesieniu do okresów, w których powód korzystał przed rozwiązaniem umowy o pracę ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego Sąd Rejonowy stwierdził, że pozwany w żaden sposób nie wykazał, aby powód wykorzystywał zwolnienia do pracy w sposób niezgodny z celem zwolnienia albo wykonywał pracę zarobkową, albo podejmował inne działania, których podjęcie prowadziłoby do wniosku, że powód nadużywa przyznanych mu uprawnień z ubezpieczenia społecznego. Pozwany będąc ówczesiście pracodawcą powoda, był uprawniony do złożenia w organie rentowym wniosku o przeprowadzenie kontroli zasadności wystawiania i korzystania przez powoda ze zwolnień lekarskich. W kwestii prowadzenia przez powoda działalności gospodarczej, Sąd Rejonowy stwierdził, że skoro powód zatrudniony u pozwanego przez 17 lat równolegle prowadził działalność gospodarczą i z tego tytuł pozwany nigdy nie podjął wobec powoda żadnych środków prawnych, to oznacza to, że działalność ta nie kolidowała z obowiązkami służbowymi powoda. Nie ma zatem podstaw do uznania, że prowadzenie przez powoda działalności gospodarczej stanowiło przeszkodę w przywróceniu powoda do pracy (stanowiło o niecelowości lub niemożliwości przywrócenia powoda do

pracy). Nadto, jego ojciec mieszka w S., co w razie przywrócenia powoda do pracy umożliwia mu niezwłoczne zamieszkanie w pobliżu miejsca pracy. Reasumując, Sąd Rejonowy stwierdził, że pozwany rozwiązując z powodem 10 kwietnia 2007 r. umowę o pracę na podstawie art. 53 § 1 pkt 1 k.p. naruszył przepisy o rozwiązywaniu umów o pracę w tym trybie (art. 53 § 3 k.p.), co stosownie do art. 56 § 1 k.p. uzasadnia roszczenie powoda o przywrócenie. Wobec niewykazania przez pozwanego przesłanek z art. 8 k.p. w związku z art. 477 k.p.c. Sąd nie znalazł podstaw do stwierdzenia, że roszczenie powoda o przywrócenie do pracy jest nieuzasadnione w rozumieniu art. 477¹ k.p.c. Pozwany nie wykazał również aby przywrócenie powoda do pracy było niemożliwe lub niecelowe (art. 45 § 2 w związku z art. 56 § 2 k.p.). O należnym powodowi wynagrodzeniu za czas pozostawania bez pracy Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 57 § 1 k.p.

Powyższy wyrok Sądu Rejonowego pozwany zaskarżył w części dotyczącej punktów 1, 2, 3 i 5 i wniósł o jego zmianę w zaskarżonej części i oddalenie powództwa, oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych w tym kosztów zastępstwa procesowego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpatrzenia - przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego. Na rozprawie apelacyjnej 24 października 2013 r. pełnomocnik skarżącego wskazał, że wnosi i wywodzi jak w apelacji, prostując wniosek w ten sposób, że wnosi o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie odszkodowania w miejsce przywrócenia do pracy.

Powód wniósł o oddalenie apelacji w całości i o zasądzenie kosztów postępowania.

Wyrokiem zaskarżonym rozpoznawaną skargą kasacyjną Sąd Okręgowy zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w: (1) punkcie 1 i 2 sentencji w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powoda 5.889 zł tytułem odszkodowania za naruszające prawo rozwiązanie umowy o pracę z ustawowymi odsetkami od 25 maja 2007 r., oddalając dalsze powództwo; (2) punkcie 5 sentencji w ten sposób, że orzeczoną tam opłatę sądową obniżył do 294,45 zł.

Sąd Okręgowy zgodził się z Sądem Rejonowym co do niezgodności z prawem - 53 § 3 k.p. - rozwiązania z powodem stosunku pracy, uznając jednak za

błędne przewrócenie go do pracy zamiast zasądzenia odszkodowania. Zdaniem Sądu odwoławczego, wbrew stanowisku Sądu Rejonowego, powód pomimo odzyskania zdolności do pracy i zgłoszenia po wyroku Sądu Okręgowego z 16 września 2010 r. gotowości jej podjęcia, nie wykazał istnienia obiektywnych możliwości realizacji jego domniemanej przez Sąd woli świadczenia pracy. Sąd Okręgowy podkreślił, że bez znaczenia pozostają deklaracje pracownika co do chęci podjęcia pracy, jeżeli nie jest z nimi związana możliwość podjęcia pracy (wyrok Sądu Najwyższego z 18 kwietnia 2001 r., I PKN 357/00). Wola świadczenia pracy nie jest pojęciem abstrakcyjnym, lecz pozostaje w ścisłym związku z realizacją treści stosunku pracy w rozumieniu art. 22 § 1 k.p., na którą składa się zobowiązanie pracownika do wykonania pracy określonego rodzaju, przez który należy rozumieć zasadnicze obowiązki pracownika oraz miejsce i czas wykonywania pracy, do której się zobowiązuje. W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego i ustalonego przebiegu zatrudnienia powoda u pozwanego, sprowadzającego się wyłącznie do elementów formalnych, bez ich praktycznej realizacji w postaci świadczenia pracy, nie ma podstaw do przyjęcia, że powód ma obiektywne możliwości wykonywania pracy. W świetle ustaleń poczynionych przez Sąd Rejonowy, efektem zawarcia przez strony umowy o pracę była realizacja jego uprawnień, a nie jego zobowiązania do faktycznego świadczenia pracy na rzecz pozwanego. Tymczasem zawarcie umowy o pracę kształtuje stosunek obligacyjny, co pominął Sąd Rejonowy w swojej argumentacji. Sąd Okręgowy zaznaczył, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 stycznia 2011 r., II PK 89/10 stwierdził, że w sytuacji gdy pracownikowi w gruncie rzeczy nie chodzi o przywrócenie do pracy, a o zasądzenie wynagrodzenia, żądanie reaktywacji stosunku pracy stoi w sprzeczności ze społeczno-gospodarczym celem odzyskania „dotychczasowego” miejsca pracy, bo uwzględnia tylko przypisane do niego uprawnienia, pomijając całkowicie pracownicze obowiązki świadczenia pracy na rzecz pracodawcy. Przebieg pracy powoda do rozwiązania umowy o pracę w trybie art. 53 § 1 k.p., w świetle zasad doświadczenia życiowego, od których Sąd Rejonowy nie powinien abstrahować, jeżeli weźmie się pod uwagę konstrukcję domniemania faktycznego w rozumieniu art. 231 k.p.c., musi rzutować na ocenę perspektyw dalszego trwania łączącego strony stosunku pracy. Kuriozalna jest argumentacja tego Sądu, że

skoro powód łączył do tej pory pracę u pozwanego z prowadzeniem działalności gospodarczej w miejscowości odległej o kilkaset kilometrów od wyznaczonego powodowi miejsca pracy u pozwanego, to przemawia to za reaktywowaniem spornego stosunku pracy. Sąd Rejonowy ustalił bowiem, że powód był permanentnie nieobecny w pracy od grudnia 2000 r. Trudno zatem w sposób logiczny przyjąć, że powód łączył te dwie działalności zawodowe, co wskazuje na naruszenie art. 233 k.p.c. Brak spójności i logiki oceny materiału dowodowego przez Sąd Rejonowy tkwi również w fakcie, że z jednej strony Sąd ten ustala, że znakomita część okresu nieświadczenia pracy powoda na rzecz pozwanego związana była z korzystaniem przez niego z zasiłków opiekuńczych na chorą żonę i chore dziecko zamieszkujące w N. (w okolicach W.) oraz w związku z własną przewlekłą chorobą, a z drugiej przyjmuje, że powód mając rzeczywistą wolę świadczenia pracy na rzecz pozwanego, będzie miał realną możliwość w tym względzie i wyklucza przyjęcie niecelowości lub niemożności przywrócenia go do pracy w rozumieniu art. 45 § 2 k.p. w związku z art. 50 § 2 k.p., uznając za nieprzydatne z punktu widzenia prawidłowego rozstrzygnięcia w sprawie wnioski dowodowe pozwanego w przedmiocie ustalenia aktualnej życiowej sytuacji powoda i jego rodziny zamieszkującej w znacznym oddaleniu od miejsca pracy powoda u pozwanego. Budzi też wątpliwości argumentacja Sądu Rejonowego, który realną perspektywę realizacji przez powoda obowiązku świadczenia pracy na rzecz pozwanego upatruje w fakcie, że jego firma, mimo odległej od K. siedziby w N., ma w założeniu działalności teren całego kraju, a także że ojciec powoda zamieszkuje w S., skoro - wedle ustaleń tego Sądu - okoliczności te nie zmieniły się od grudnia 2000 r., od kiedy powód faktycznie przestał świadczyć pracę na rzecz pozwanego, a Sąd Rejonowy nie tylko nie znajduje logicznego wyjaśnienia tego dysonansu, ale nawet nie podejmuje takiej próby. Jak wskazano wcześniej, bez znaczenia pozostają deklaracje pracownika, co do chęci podjęcia pracy, jeżeli z nie jest z nimi związana możliwość podjęcia pracy. Tymczasem ustalenia i argumentacja Sądu Rejonowego odnoszą się tylko do deklaracji powoda, bez racjonalnej oceny ich realności, której powód nie wykazał. Dlatego oczywista jest niecelowość przywrócenia powoda do pracy u pozwanego, a jej zanegowanie przez Sąd Rejonowy stanowi naruszenie art. 45 § 2 w związku z art. 56 § 2 k.p. Biorąc pod

uwagę, że powód od około 10 lat nie świadczy pracy na rzecz pozwanego, a więź obligacyjna między stronami istnieje tylko w szczątkowym kształcie, sprowadzającym się głównie do realizacji uprawnień pracowniczych powoda, bez realizacji przez niego podstawowego obowiązku wynikającego ze stosunku pracy jakim jest świadczenie pracy należało uznać żądanie przywrócenia powoda do pracy za niecelowe, a nawet sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Powód zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w całości zarzucając w skardze kasacyjnej naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.: (-) art. 45 § 2 w związku z art. 56 § 2 k.p. przez niewłaściwe zastosowanie i błędną wykładnię, polegającą na nieuprawnionym i błędnym przyjęciu, że żądanie powoda przywrócenia do pracy jest niecelowe, a nawet sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, mimo wykazania przez powoda, że po jego stronie istnieje gotowość do świadczenia pracy oraz realną możliwość podjęcia i świadczenia pracy z uwagi na jego powrót do zdrowia oraz sytuację rodzinną i życiową; (-) art 58 w związku z art. 56 § 2 k.p. przez niewłaściwe zastosowanie skutkujące zasądzeniem na rzecz powoda odszkodowania w wysokości 3 - miesięcznego wynagrodzenia w miejsce żadanego przez niego przywrócenia do pracy; (-) art. 10 w związku z art 11³ i art. 18 k.p. przez uznanie, że nieświadczenie przez powoda pracy w związku z korzystaniem z ustawowo przysługującego mu prawa do urlopu wychowawczego oraz w związku z korzystaniem przez niego z zasiłków opiekuńczych na przewlekłe chorą żonę i chore dziecko, wreszcie w związku z jego chorobą, uzasadnia przyjęcie, że po stronie powoda nie ma rzeczywistej woli świadczenia pracy na rzecz pozwanego oraz, że nie będzie on miał realnej możliwości świadczenia pracy; (-) art. 477¹ k.p.c. w związku z art. 8 k.p. przez uwzględnienie przez Sąd drugiej instancji alternatywnego roszczenia o odszkodowanie zamiast roszczenia powoda o przywrócenie do pracy mimo braku przesłanek, w okolicznościach niniejszej sprawy, do uznania roszczenia powoda za nieuzasadnione bądź sprzeczne z zasadami współżycia społecznego; (-) art. 10 § 1 k.p. i art. 65 ust. 1 Konstytucji RP przez przyjęcie, że w okolicznościach niniejszej sprawy żądanie przywrócenia powoda do pracy jest sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem jego prawa, podczas gdy wystąpienie przez powoda z roszczeniem o przywrócenie do pracy nie stanowiło nadużycia prawa w rozumieniu art. 8 k.p., a jedynie chęć

powrotu do pracy i świadczenia pracy na rzecz Uniwersytetu Medycznego. Zgodnie art. 65 ust. 1 Konstytucji każdemu zapewnia się wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy, tak więc odmowa przywrócenia powoda do pracy w okolicznościach nin. sprawy jest nieuprawniona i rażąco narusza podstawowe prawo obywatela do wolności w wyborze miejsca pracy i zawodu.

W zakresie podstawy naruszenia przepisów postępowania skarżący zarzucił rażące naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj.: (-) art. 382 k.p.c., a zwłaszcza art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 oraz art. 233 § 1 k.p.c. przez pominięcie przez Sąd Okręgowy własnej oceny dowodów na których się oparł oraz przez niewyjaśnienie podstawy faktycznej i prawnej rozstrzygnięcia, a zwłaszcza niewskazanie: 1/ faktów uznanych za udowodnione i uzasadniających przyjęcie, że przywrócenie powoda do pracy jest niecelowe i obarczone brakiem realnej możliwości jej wykonywania, 2/ przyczyn, z powodu których Sąd odmówił wiarygodności i mocy dowodowej przedstawianym i niekwestionowanym dowodom na okoliczność, że żądanie przywrócenia powoda do pracy jest możliwe i nie jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego; (-) art. 378 § 1 i art. 217 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez orzeczenie poza granicami wywiedzionej apelacji, w okolicznościach twierdzeń powoda działającego bez profesjonalnego pełnomocnika, że na rozprawie pozwany zmienił żądanie, a jemu uniemożliwiono ustosunkowanie się w tym przedmiocie. Zdaniem skarżącego w następstwie powyższych naruszeń doszło do pominięcia części materiału dowodowego zebranego w postępowaniu

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez przywrócenie powoda do pracy na dotychczasowych warunkach pracy i płacy oraz zasądzenie od pozwanego na jego rzecz 5.889 zł tytułem wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za wszystkie instancje oraz o przyznanie kosztów tytułem udzielonej i nieopłaconej pomocy prawnej w wysokości 6-krotnej stawki według norm przepisanych na rzecz Kancelarii Adwokat - Radca Prawny A. C.

W odpowiedzi na skargę pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest uzasadniona.

Na wstępie należy jednak wskazać, że nieuzasadniony jest zarzut naruszenia przez zaskarżony wyrok art 378 § 1 i art. 217 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez orzeczenie poza granicami wywiedzionej apelacji. Jak trafnie wyjaśnił Sąd Okręgowy w uzasadnieniu postanowienia z 5 stycznia 2016 r. oddalającego wniosek powoda o uzupełnienie wyroku Sądu Okręgowego w [...] z dnia 24 października 2013 r., z utrwalonych w orzecznictwie poglądów wynika, że z uwagi na alternatywny charakter roszczeń pracownika, z którym rozwiązano umowę o pracę na czas nieokreślony (o przywrócenie do pracy albo o odszkodowanie), przy przewidzianej przepisami możliwości zasądzenia przez Sąd z urzędu odszkodowania zamiast uwzględnienia żądanego przez powoda przywrócenia do pracy, faktycznym przedmiotem postępowania w sprawie o przywrócenie do pracy jest nie tylko to roszczenie, ale również przewidziane alternatywnie odszkodowanie. Należy dodać, że poglądy te mają bezpośrednie oparcie w treści art. 45 § 2 k.p. Jednocześnie Sąd Najwyższy w obecnym składzie podziela pogląd, że o możliwości zastosowania art. 45 § 2 k.p. sąd każdorazowo powinien uprzedzić strony (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2010 r., II PK 6/10, LEX nr 619630). Pogląd ten ma w szczególności oparcie w ochronie prawa strony do obrony swych praw przed sądem. Naruszenie tego prawa musi mieć jednak uzasadnienie w okolicznościach wskazujących na jego istotne ograniczenie lub wyłączenie. Takiego zarzutu skarżący nie stawia. Poza tym, jak wynika z przebiegu postępowania, co podnosi sam skarżący, powód był uprzedzony o możliwości zasądzenia odszkodowania w miejsce żądanego przywrócenia do pracy, skoro na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik pozwanego zmienił wniosek apelacyjny, wnosząc o zmianę zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego i zasądzenie odszkodowania w miejsce przywrócenia do pracy. Twierdzenie pełnomocnika

skarżącego, że powodowi „uniemożliwiono ustosunkowanie się w tym przedmiocie” nie zostało w żaden sposób wykazane, ani nawet uprawdopodobnione.

Trafne okazały się natomiast zarzuty naruszenia art. 382 i art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., a ich zasadność jest wyłączną przyczyną uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji.

Zgodnie z art. 382 k.p.c., sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym, zgodnie zaś z art. 391 § 1 k.p.c., jeżeli nie ma przepisów szczególnych o postępowaniu przed sądem drugiej instancji, do postępowania tego stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji. Wyrażona w wymienionych przepisach zasada pełnej apelacji nakłada na sąd drugiej instancji obowiązki i uprawnienia sądu merytorycznego, który może dokonać innej oceny prawnej ustalonego przez sąd pierwszej instancji stanu faktycznego, odmiennej oceny dowodów i innych ustaleń faktycznych, a także uzupełnić ustalenia sądu pierwszej instancji. Z tego względu Sąd odwoławczy musi w każdym wypadku jednoznacznie określić podstawę faktyczną orzeczenia apelacyjnego. Może to uczynić przez uznanie ustaleń sądu pierwszej instancji za własne. Może też samodzielnie dokonać nowych ustaleń w oparciu o przeprowadzone już przed sądem pierwszej instancji dowody lub dowody przeprowadzone w drugiej instancji, wskazując jasno w jakim zakresie akceptuje ustalenia sądu pierwszej instancji. Należy jednak podkreślić, że jedynie w razie jednoznacznej wymowy materiału dowodowego w postaci zeznań świadków (przesłuchania stron) i oczywistej błędności oceny tego materiału przez sąd pierwszej instancji, uzasadniona i dopuszczalna jest zmiana przez sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych bez jednoczesnego poszerzenia tego materiału. Z tego względu w sytuacji, w której sąd drugiej instancji, w związku ze zgłoszonymi zarzutami, dochodzi do przekonania o nietrafności ustaleń faktycznych zawartych w zaskarżonym orzeczeniu, w pierwszej kolejności powinien rozpatrzyć potrzebę uzupełnienia omawianego materiału przez przeprowadzenie nowych dowodów (z uwzględnieniem art. 381) lub ponowienie już przeprowadzonych dowodów, których ocena, dokonana przez sąd pierwszej instancji, wywołuje zastrzeżenia (zob. uzasadnienie uchwały składu siedmiu

sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008 nr 6, poz. 55). Dokonanie przez sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych umożliwia mu ustalenie podstawy prawnej wyroku, a więc dobór właściwego przepisu prawa materialnego, jego wykładnię oraz podjęcie aktu subsumcji (zob. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008 nr 6, poz. 55). Niedokonanie prawidłowych ustaleń faktycznych oznacza, że orzeczenie zostało wydane bez podstawy faktycznej co samo przez się przesądza o wadliwości oceny (podstawy) prawnej. Jeżeli sąd drugiej instancji dokonuje innej oceny dowodów oraz innej oceny prawnej roszczenia powoda, musi wskazać dlaczego określone dowody ocenił inaczej niż sąd pierwszej instancji oraz jakie ustalenia faktyczne przyjął na podstawie własnej, odmiennej oceny dowodów (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2002 r., I CKN 105/00, LEX nr 55169, z dnia 26 lipca 2007 r., V CSK 115/07, LEX nr 291767, i z dnia 11 stycznia 2008 r., V CSK 240/07, LEX nr 515708). Dlatego, pomimo, że art. 382 k.p.c. ma charakter ogólnej dyrektywy określającej istotę postępowania apelacyjnego, jako kontynuację merytorycznego rozpoznania sprawy, to jednak może stanowić usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej, jeżeli skarżący wykaże, że sąd drugiej instancji bezpodstawnie pominął część zebranego materiału oraz że uchybienie to mogło mieć wpływ na wynik sprawy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 1999 r., II CKN 100/98, OSNC 1999 nr 9, poz. 146 i z dnia 7 lipca 1999 r., I CKN 504/99, OSNC 2000 nr 1, poz. 17 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2007 r., III CSK 337/06, LEX nr 274217; z dnia 9 czerwca 2005 r., III CK 674/04, LEX nr 180851; z dnia 12 czerwca 2013 r., II CSK 634/12, LEX nr 1363015; z dnia 5 lutego 2015 r., III UK 87/14). Należy też wskazać, że uzasadnienie orzeczenia reformatoryjnego powinno odpowiadać wymaganiom wskazanym w art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., a sąd drugiej instancji zobowiązany jest odnieść się szczegółowo do całego materiału dowodowego oraz ustaleń stanowiących podstawę faktyczną (art. 382 k.p.c.) i wskazać przyczyny, dla których wydał odmienne orzeczenie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2015 r., IV CSK 456/14). Sąd drugiej instancji nie może więc poprzestać na ustosunkowaniu się do zarzutów skarżącego, lecz musi - niezależnie od ich treści - dokonać ponownych własnych

ustaleń, a następnie poddać je ocenie pod kątem prawa materialnego (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasada prawna - z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999 nr 7-8, poz. 124).

W świetle powyższego należy stwierdzić, że Sąd Okręgowy miał obowiązek w uzasadnieniu precyzyjnie przedstawić podstawę faktyczną swego wyroku oraz w związku z wydaniem orzeczenia reformatoryjnego na nowo omówić cały zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, odnieść się do przeprowadzonych w pierwszej instancji dowodów i dopiero do tak ustalonej podstawy faktycznej odnieść własne rozważania prawne. Obowiązków tych Sąd Okręgowy nie spełnił, ograniczając się do arbitralnych ocen, które w obecnym stadium postępowania w konfrontacji z ustaleniami i argumentacją Sądu Rejonowego, okazały się nieprzekonujące.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że zaskarżony wyrok został wydany przy zastosowaniu przepisów prawa materialnego do niedostatecznie ustalonego stanu faktycznego, co samo w sobie uzasadnia zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego. Sąd Okręgowy nie ustosunkował się wyraźnie do ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji przez wyjaśnienie, czy je akceptuje, czy nie lub czy akceptuje je w określonej części. Niemniej jednak jasno zakwestionował ustalenie tego Sądu w kwestii woli i możliwości świadczenia przez powoda pracy na rzecz pozwanego. Sąd Okręgowy, kierując się opisaną wyżej wykładnią prawa dokonaną w wyroku Sądu Najwyższego z 3 sierpnia 2011 r., którą związany jest także obecny skład Sądu Najwyższego, oraz wskazówkami zawartymi w uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego z 28 lutego 2012 r., w których podkreślono, że podstawowe znaczenie dla rozstrzygnięcia o żądaniu powoda ma ustalenie, czy powód ma rzeczywiście wolę świadczenia pracy, skoncentrował się na tej kwestii. Należy zaznaczyć, że jej wyjaśnienie ma charakter ustalenia faktycznego. W tym kluczowym, z punktu widzenia wskazanych wyżej ocen i wskazówek Sądu Najwyższego i Sądu Okręgowego, aspekcie sprawy Sąd Rejonowy, powołując się na konkretne fakty i dowody ustalił, że powód od przywrócenia go do pracy wyrokiem Sądu Okręgowego z 16 września 2010 r. przejawiał rzeczywistą wolę świadczenia pracy na rzecz pozwanego na dotychczasowym stanowisku pracy i mógł ją wykonywać. Powód wykazał, że

odzyskał zdolność do pracy, stawiał się do pracy, zgłaszając gotowość jej świadczenia. W szczególności Sąd Rejonowy ustalił, że powód ma obiektywne warunki świadczenia pracy, czemu nie przeszkadzają jego stan zdrowia, stan zdrowia jego żony, miejsce zamieszkania i prowadzenie działalności gospodarczej. Sąd Okręgowy ogólnikowo zakwestionował ustalenie Sądu Rejonowego w kwestii woli i realnej możliwości świadczenia pracy przez powoda, nie odnosząc się jednak do powoływanych przez Sąd pierwszej instancji faktów i dowodów i pomijając istotne ustalenia tego Sądu. Między innymi w kwestii możliwości łączenia przez powoda pracy w pozwanej jednostce z własną działalnością gospodarczą Sąd Okręgowy stwierdził, że kuriozalna jest argumentacja Sądu Rejonowego wskazująca na istnienie takiej możliwości, skoro miejsce prowadzenia tej działalności jest odległe o kilkaset kilometrów od miejsca pracy a powód mógł ją prowadzić bo był permanentnie nieobecny w pracy od 2000 r. Negując w ten sposób ustalenie Sądu pierwszej instancji, Sąd Okręgowy pominął szczegółowe argumenty i fakty powołane na ich potwierdzenie przedstawione przez ten Sąd, w tym, że powód łączył pracę dla pozwanego z działalnością gospodarczą od 1990 r., a więc wykonywał tę działalność także w okresie do 2000 r., i nie powodowało to kolizji z jego pracą zawodową oraz, że udział powoda w spółce nie polegał na osobistym świadczeniu pracy, a spółka zatrudniała pracowników. Na marginesie należy dodać, że określanie przez Sąd Okręgowy argumentacji innego sądu epitetem „kuriozalny” narusza zasadę poszanowania dla niezależnych ocen sądu, która obowiązuje także wtedy, gdy oceny te wydają się błędne, a w rozpatrywanym wypadku użycie takiego określenia na szczegółowo uzasadnione wnioski Sądu Rejonowego jest przykładem niedopuszczalnej arogancji wobec sądu niższej instancji. Zupełnym milczeniem Sąd Okręgowy pominął istotną dla oceny możliwości wykonywania przez powoda przedmiotowej pracy kwestię aktualnego stanu jego zdrowia oraz zdrowia jego żony. W tym zakresie Sąd Rejonowy dokonał ustaleń w oparciu o powołane przez siebie fakty i okoliczności, oddalając wnioski strony pozwanej zmierzające do wykazania, że sprawy zdrowotne powoda i jego żony nadal mogą przeszkadzać powodowi w świadczeniu pracy. Sąd Okręgowy nie odniósł się do tych wniosków Sądu Rejonowego bezpośrednio, wskazując jedynie, że Sąd pierwszej instancji uznał za nieprzydatne wnioski dowodowe pozwanego w

przedmiocie ustalenia aktualnej sytuacji życiowej powoda i jego rodziny. Jednocześnie Sąd Okręgowy nie dopuścił tych dowodów i nie wskazał procesowych przyczyn dla których tego nie uczynił (lub nie mógł uczynić), pomimo że zakwestionował ustalenia Sądu Rejonowego i uznał nieprzeprowadzenie tych dowodów za niewłaściwe. Opisanych na wstępie obowiązków sądu odwoławczego w zakresie prawidłowego ustalenia stanu faktycznego w systemie pełnej apelacji nie może zastąpić nieprawidłowe zastosowanie przez Sąd Okręgowy konstrukcji domniemania faktycznego, wyrażone w stwierdzeniu, że „Przebieg pracy powoda do rozwiązania umowy o pracę w trybie art. 53 § 1 k.p., w świetle zasad doświadczenia życiowego, od których Sąd Rejonowy nie powinien abstrahować, jeżeli weźmie się pod uwagę konstrukcję domniemania faktycznego w rozumieniu art. 231 k.p.c., musi rzutować na ocenę perspektyw dalszego trwania łączącego strony stosunku pracy.”.

Przedstawione wyżej wady zaskarżonego wyroku uniemożliwiają Sądowi Najwyższemu merytoryczną ocenę prawidłowości zastosowania i wykładni wskazanych w podstawie skargi kasacyjnej przepisów. Kontrola taka jest bowiem możliwa i sensowna jedynie w wypadku istnienia prawidłowych ustaleń faktycznych.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy zwraca jedynie uwagę na to, że orzeczenie o roszczeniu innym niż dochodzone przez pracownika jest wyjątkiem od reguły związania sądu żądaniem pozwu. Art. 45 § 2 k.p. (w związku z art. 56 § 2 k.p.) należy interpretować ściśle. Ocena w tym zakresie powinna zmierzać do wyjaśnienia, na ile w świetle okoliczności konkretnej sprawy restytucja rozwiązanego stosunku pracy jest realna i czy reaktywowany w wyniku wyroku sądowego stosunek pracy ma szanse na prawidłowe funkcjonowanie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2011 r., II PK 276/10, LEX nr 949027). W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego zostały wypracowane ogólne wytyczne oceny roszczenia przywrócenia do pracy z punktu widzenia kryterium „możliwości” i „celowości” dalszego zatrudnienia pracownika. Przyjmuje się, że ocena tego roszczenia z punktu widzenia kryterium „możliwości” i „celowości” dalszego zatrudniania pracownika powinna uwzględniać takie okoliczności jak: rodzaj przyczyny rozwiązania stosunku pracy („ciężkie” czy „zwykłe” naruszenie obowiązków pracowniczych, przyczyny niezwiązane z osobą pracownika itp.),

podstawa orzeczenia o przywróceniu do pracy (bezzasadność zarzutów czy też naruszenie przez pracodawcę wymagań formalnych obowiązujących przy rozwiązywaniu umów o pracę), skutki mogące wyniknąć dla jednej lub drugiej strony z przywrócenia pracownika do pracy lub z zasądzenia na jego rzecz odszkodowania (konieczność ponownego rozwiązania przez pracodawcę stosunku pracy, zwolnienia dobrze pracujących pracowników, możliwość odrodzenia się sytuacji konfliktowej w zakładzie pracy, pozbawienie pracownika okresu zatrudnienia wymaganego do nabycia pewnych uprawnień itp.). Niemożliwość lub niecelowość wydania orzeczenia o przywróceniu pracownika do pracy uzasadniają zatem okoliczności wiążące się z jednej strony z funkcjonowaniem zakładu pracy, z drugiej zaś - z pewnymi, nawet niezawinionymi okolicznościami dotyczącymi osoby pracownika, najczęściej zaś z na tyle nagannym postępowaniem, że jego powrót do pracy byłby niewskazany (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2000 r., I PKN 66/00, OSNP 2002 nr 10, poz. 235 i z dnia 18 marca 2008 r., II PK 258/07, LEX nr 846571; z dnia 5 sierpnia 2014 r., I PK 41/14, LEX nr 1537265). Sąd Najwyższy wskazuje również, że problematyka znaczenia długotrwałych, usprawiedliwionych absencji w pracy dla oceny zasadności żądania przywrócenia do pracy pracownika zwolnionego z pracy z tej przyczyny była przedmiotem dość już bogatego orzecznictwa, nieuwzględnionego przez Sąd Okręgowy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2016 r., I PK 155/15, niepubl., i tam omówione wcześniejsze orzecznictwo). Jednocześnie należy przypomnieć, że w wiążących w nin. postępowaniu poglądach i wskazówkach wyrażonych w wyroku Sądu Najwyższego z 3 sierpnia 2011 r. i wyroku Sądu Okręgowego z 28 lutego 2012 r., decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia o żądaniu powoda przypisano rzeczywistemu istnieniu jego woli oraz faktycznych możliwości świadczenia pracy dla strony pozwanej.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego - na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

